

Civilutskottets betänkande

1982/83:2

om effektivisering av den fysiska riksplaneringen

Motion

I *motion 1981/82:470* av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås – med hänvisning till vad som anförts i motion 1981/82:469 – att riksdagen hos regeringen hemställer om att den fysiska riksplaneringen ges en legalt bindande karaktär när det bl. a. gäller bevarande av vattendrag, våtmarker, strand- och fritidsområden, i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottet

Motionsförslagets huvudsyfte torde vara att initiera garantier för att de beslut som riksdagen fattar i form av riktlinjer enligt den fysiska riksplaneringen skall få genomslagskraft vid markanvändningsbeslut. Som exempel anges i första hand bevarandet av vissa vattendrag från utbyggnad.

När det gäller att hindra att vattenkraften i vissa älvar och älvsträckor byggs ut är tillåtlighetsreglerna i vattenlagstiftningen avgörande. I gällande vattenlag hävdas riktlinjerna i den fysiska riksplaneringen om utbyggnad av vattenkraft genom att tillståndsfrågan skall avgöras av regeringen som därvid har att pröva bl. a. om hinder mot företaget möter från allmänna planeringssynpunkter. En av riksdagen godtagen riktlinje att en viss älv eller älvsträcka inte skall byggas ut anses därvid vara ett sådant hinder. Det torde inte från något håll ha hävdats att regeringen ens skulle överväga att göra en bedömning i strid mot riktlinjerna.

I det förslag till ny vattenlag som lagts fram genom prop. 1981/82:130 ingår i sak motsvarande tillåtlighetsregler, vilka inte mött invändning i någon motion. Civilutskottet kommer senare att avge yttrande till jordbruksutskottet över detta lagförslag. En ny vattenlag torde kunna väntas träda i kraft den 1 januari 1984. Enligt civilutskottets mening får eventuella krav på tillåtlighetsreglernas genomslagskraft bedömas av riksdagen i detta sammanhang och inte nu grunda anspråk på särskilda regler om genomförandet av den fysiska riksplaneringens syfte i denna del.

I en den 9 september 1982 beslutad lagrådsremiss lades fram förslag till en lag om hushållning med mark- och vattenområden av riksintresse. Lagrådsremissen har sedermera återtagits den 4 november 1982. En lagreglering av skyddet för orörda älvar berörs i frågesvar från bostadsministern den 18 november 1982.

Arbetet på ett förslag till ny plan- och bygglag fortsätter inom bostadsdepartementet. Detta arbete kan, av skäl som redan PBL-utredningen anförde,

väntas beröra även frågan om en reglering av den fysiska riksplaneringen. I det fortsatta lagstiftningsarbetet ingår bl. a. också frågan huruvida bestämmelserna om strandskydd i naturvårdslagen skall flyttas över till den avsedda plan- och bygglagen.

En från regleringsmetodiken skild fråga är huruvida sakinnehållet i gällande riktlinjer fortfarande är godtagbart. Denna senare fråga, vari ingår en bedömning även av bevarandeintressenas tyngd, torde komma att beröras bl. a. även av den parlamentariska beredning som enligt direktiv den 11 november 1982 skall få i uppdrag att föreslå en plan för vattenkraftens utbyggnad. Eventuella förslag att ändra riktlinjernas innehåll kommer även enligt gällande ordning att prövas av riksdagen.

Enligt civilutskottets mening torde motionärernas intresse av att hävda vissa godtagna bevarandeintressen vid markanvändningsbeslut få anses tillgodosedda utan en föreslagen särskild begäran från riksdagens sida.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1981/82:470.

Stockholm den 24 november 1982

På civilutskottets vägnar
KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Oskar Lindkvist (s), Rolf Dahlberg (m), Thure Jadestig (s), Maj-Lis Landberg (s), Knut Billing (m), Magnus Persson (s), Ivar Nordberg (s), Birgitta Hambræus (c), Per Olof Håkansson (s), Margareta Gard (m), Kerstin Ekman (fp), Tore Claeson (vpk), Margareta Palmqvist (s) och Erik Olsson (m).

Reservationer

1. av Tore Claeson (vpk) som anser att utskottet bort anföra och hemställa:

Förslaget i motion 1981/82:470 (vpk) syftar i huvudsak till att initiera lagfästa garantier för att bevarandeintressen inom den fysiska riksplaneringens ram skall få bättre och bestående genomslagskraft. Detta syfte kan nu anses särskilt betydelsefullt när det gäller att hindra tillstånd till utbyggnad av någon eller några av de fyra outbyggda huvudälvarna. Bevarandet av dessa älvar och många andra vattendrag är ett nationellt oeftergivligt intresse av en angelägenhetsgrad som motsvarar nationalparkernas.

Med hänsyn till det anförda bör regeringen snarast förelägga riksdagen förslag till en lagstiftning som kompletterar vattenlagstiftningen och övrig lagstiftning om markanvändning enligt de grunder som angetts i motsvarande

del av motion 1981/82:469. Riksdagen bör vidare som sin mening ge regeringen till känna att några överväganden om att möjliggöra utbyggnad i de fyra outbyggda huvudälvarna inte bör inledas.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:470 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet och motionärerna anför.

2. av Kerstin Ekman (fp) som anser att utskottet bort anföra och hemställa:

Motionärerna föreslår i sak riksdagen att begära ett förslag till lagreglering av de bevarandeintressen som nu hävdas genom riktlinjer i den fysiska riksplaneringen. Ett förslag till lag om hushållning med mark- och vattenområden av riksintresse överlämnades före regeringsskiftet för lagrådets yttrande. Då hade också ett arbete påbörjats med att utforma lagregler om kopplingen mellan den föreslagna lagen och annan lagstiftning. Förslag till dessa följdändringar skulle senare anmälas och överlämnas till lagrådet.

Efter regeringsskiftet har lagrådsremissen återkallats. Motivet för detta angavs i första hand vara en önskan att överväga hela lagstiftningsfrågan i ett sammanhang.

Enligt utskottets mening bör det vara möjligt att snabbt kunna lägga fram förslag till tidigare aviserad följdlagstiftning och därefter begära lagrådets yttrande över de samlade förslagen. En proposition i ämnet skulle därmed kunna föreläggas riksdagen under våren 1983. Ett förslag i enlighet med lagrådsremissens principer skulle helt tillgodose yrkandet i motionen och bl. a. skapa fasthet i ett lagfäst förbud att bygga ut vattenkraften i de fyra outbyggda huvudälvarna. Ett sådant förslag bör därför läggas fram för riksdagen. Om skyddsreglerna lagfästs på detta sätt skapas också trygghet mot att sakinnehållet ändras utan en föregående helt genomlysande beredning som utmynnar i ett av riksdagen antaget lagförslag.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motion 1981/82:470 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

